

TUOMIOISTUINTUINTEN TYÖTILANNE

Tuomioistuinlaitoksen työtilanne on kohtuullinen. Asiat saadaan tuomioistuimissa käsiteltyksi valtaosin kohtuullisessa ajassa. Joissain asiaryhmissä keskimääräinen käsittelyaika on kohtuuttoman pitkä (ympäristöasiat 16,4 kk) ja yksittäisissä asioissa käsittelyaika muodostuu pitkäksi. Erityisesti laajoissa rikosasioissa kokonaiskäsittelyaika muodostuu usein kohtuuttoman pitkäksi. Kokonaiskäsittelyaikaa tulisi voida lyhentää, mikä edellyttää lisäresursseja. Vuoden 2019 aikana ratkaisumäärät olivat suunnilleen samaa tasoa kuin saapuvien asioiden määrät, joten vireillä olevien asioiden määrässä ei ole merkittäviä muutoksia. Tästä voidaan päätellä, että asiat eivät ole pääosin ruuhkautuneet vuoden 2019 aikana. Käräjäoikeuksiin suppealla haastehakemuksella vireille tulevien riita-asioiden (summaariset) käsittely keskitettiin 1.9.2019 lukien yhdeksään käräjäoikeuteen. Vuonna 2019 summaarisia asioita ratkaistiin noin 30 000 asiaa vähemmän kuin saapui, mutta alkuvuonna 2020 asioita on ratkaistu noin 13 000 asiaa enemmän kuin on saapunut. Tehokkuus on kasvanut, kun summaaristen asioiden uusi organisaatio alkaa löytää toimintatavat ja sähköisen vireille tulotavan osuus on kasvanut (manuaalisesti vireille -78 %).

Korkeimmassa oikeudessa vireillä olevien asioiden määrä on vuoteen 2019 mennessä lähes puolittunut vuonna 2015 toteutuneesta. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevien asioiden määrä on pysynyt hallinnassa turvapaikka-asioiden määrän kasvusta huolimatta. Hovioikeuksiin saapuneiden asioiden määrä on alentunut vuonna 2015 toteutuneesta lähes 10 000 asiasta noin 8 500 asiaan. Ratkaisumäärä oli vuonna 2019 hieman alempi kuin saapuneiden määrä, mutta vireillä olevien asioiden määrä suhteessa saapuneiden määrään oli edelleen kohtuullinen ja keskimääräinen käsittelyaika hyvä 5,8 kuukautta. Hallinto-oikeuksien ratkaisumäärä vastasi saapuneiden asioiden määrää vuonna 2019. Markkinaoikeuden asiamäärä on puolittunut vuoden 2015 tasosta ja vuonna 2019 se ratkaisi asioita enemmän kuin niitä saapui. Vakuutus oikeus ratkaisi asioita saman verran kuin niitä saapui vuonna 2019. Työtuomioistuimeen saapui 33 prosenttia vähemmän asioita vuonna 2019 kuin edellisenä vuonna. Ratkaisumäärä säilyi kuitenkin edellisen vuoden tasolla, joten vireillä olevien määrä väheni.

Rikosasioita on 22.4.2020 mennessä vuoden alusta lukien saapunut käräjäoikeuksiin noin 500 asiaa enemmän kuin vuotta aiemmin vastaavalla aikajaksolla. Samaan aikaan ratkaisumäärä on noin 5 000 asiaa pienempi kuin saapuneiden määrä. Käräjäoikeudet ovat keskeyttäneet 4 500 rikosasian käsittelyn koronaviruksen takia. Rikosasiat ovat pahasti ruuhkautumassa ja näiden asioiden käsittelyyn tarvitaan ehdottomasti lisäresurssia siinä vaiheessa, kun asioita voidaan taas alkaa turvallisesti käsitellä. Käräjäoikeudet ovat keskeyttäneet samasta syystä myös huomattavan määrän siviiliasioden käsittelyä. Näitä lähinnä istuntokäsittelyä edellyttäviä riita- tai hakemusasioita on tällä hetkellä noin 1 150

asiaa. Muissakin tuomioistuimissa asioiden käsittelyä on jouduttu keskeyttämään lähinnä istuntokäsittelyjen osalta koronavirukseen liittyvien rajoitteiden vuoksi. Pelkästään asioiden käsittelyn keskeyttämisen vuoksi lisäresurssitarvetta on siinä vaiheessa, kun asioita päästään taas käsittelemään. Poikkeustilanteen keston pituuteen liittyvistä epävarmuuksista johtuu se, että vielä ei voida varmasti sanoa onko lisäresurssitarve kuluva vuoden lisätalousarviossa huomioon otettavaa vai riittääkö näiden resurssien huomioon ottaminen vuoden 2021 talousarviossa.

Menopaineita aiheutuu myös asiamäärien kasvusta, mikä voidaan ennakoida toteutuvan tietyissä asiaryhmissä.

Käräjäoikeuksiin voidaan ennakoida saapuvan aiempaa enemmän insolvenssiasioita ja velkomusasioihin liittyen summaarisia asioita. Työsuhteisiin liittyen laajojen riita-asioiden määrä saattaa kasvaa työllisyytilanteen vaikeutuessa.

Hallinto-oikeuksissa valitusmäärien lisääntymistä voidaan ennakoida ainakin toimeentulotuki- ja lastensuojeluasioissa sekä sosiaaliasioissa muutoinkin. Kansaneläkelaitos on arvioinut pelkästään perustoimeentulotukea koskevien toimeentulotukipäätösten lisääntyvän valtakunnallisesti noin 90 000 hakemuksella tämän vuoden huhtikuun lopun ja kesäkuun alun välisenä aikana eli noin yhden kuukauden sisällä. Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea koskevat päätökset tehdään kunnissa. Kriisitilanteessa kuntiin tehtävät hakemukset saattavat lisääntyä räjähdysmäisesti, koska tässä tilanteessa ei voitaisi odottaa Kelan päätöksiä, vaan turvaa haettaisiin ehkäisevän toimeentulotuen kautta. Hallinto-oikeuksiin saapuvien asioiden määrän kasvua ei ole mahdollista luotettavasti tässä vaiheessa arvioida. Lastensuojeluasioiden määrän ennakoidaan kasvavan viimeistään siinä vaiheessa, kun koulut ja päiväkodit jälleen avaavat ovensa ja poikkeustilanteen vaikutukset lasten tilanteeseen tulevat näkyväksi. Kuntatalouden heikentyminen aiheuttaa myös virkasuhteisen henkilöstön lomautuksia ja irtisanomisia, mikä näkyy virkamiesasioiden lisääntymisenä.

Vakuutusosoikeudessa käsiteltävien asioiden määriin koronaviruksella on vaikutusta pääosin pienellä viiveellä. Kelan sairausvakuutuslain mukaisesti antama päätös tartuntatautipäivärahasta on valituskelpoinen päätös, josta saa hakea muutosta valittamalla sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan ja edelleen vakuutusosoikeuteen. Vastaava muutoksenhakutie tulee tulossa olevaan Kelan toimeenpanoon liitettävään väliaikaiseen epidemiatukeen, jota koskevaa lainsäädäntöä on valmisteltu kovalla kiireellä. Työttömyysturvan ja asumistuen tai muun toimeentulotukiturvan tarve todennäköisesti kasvaa. Näin ollen valitukset muistakin sosiaaliturvaetuuksia koskevista päätöksistä saattavat lisääntyä. Vaikutukset näkyvät vakuutusosoikeudessa muutoksenhakuasteena, mutta määriä on tässä vaiheessa vaikea ennustaa. Uutisoinnin perusteella Kela tarvitsee noin 1000 henkilötyövuotta lisää kesän yli, jotta hakemukset saadaan käsiteltyä. Myös työttömyyskassat ovat uutisoineet huomattavasta määrästä uusia jäsenhakemuksia ja korvaushakemuksia sekä tarpeesta rekrytoida lisää korvauskäsittelijöitä. Selvää on, että myös vakuutusosoikeudessa tarvitaan jatkossa lisävoimavaroja kasvavan asiamäärän käsittelemiseksi.

Julkisiin hankintoihin ja kilpailutukseen liittyen Markkinaoikeuden asiamäärä voidaan ennakoida kasvavan taloustilanteen heiketessä. Myös työtuomioistuimen asiamäärä mahdollisesti kasvaa.